

Posudek oponenta bakalářské diplomové práce:

Marcel MOJŽIŠ, *Učení lollardů a husitů*: shoda a rozdíly, FHS UK Praha 2016, stran 48.

Předkládaná práce je velmi zdařilou studií, výrazně převyšující průměr bakalářských prací. Její autor v ní prokazuje zdatnou orientaci v mediivistické problematice i v otázkách středověkých heretických (respektive reformních) náboženských hnutí. Vychází z poměrně velmi bohatého okruhu historiografické literatury a z vybraných pramenů, aby načrtl porovnání učení anglických lollardů a českých husitů. Při tomto porovnávání prokazuje, že se dobře orientuje v základní problematice středověkých teologických diskusí. Pokud v následujícím textu načrtávám vůči práci připomínky a kladu otázky, nečiním tak ani jako výtky chyb, nýbrž jako snahu ukázat i jiné možné pohledy na danou problematiku.

(1.) Dovolil bych si kupříkladu nesouhlasit, že Viklefovo učení o remanenci je "narušením křesťanské tradice" (s. 31). Je odmítnutím *aristotelsko-scholastického dogmatu*. To však - s prominutím - nemá v zásadě s křesťanstvím vlastně co do činění. Jistě je to narušení katolické dogmatiky, no a co... V posuzované práci se totiž na více místech zaměřuje "křesťanská tradice" a "tradice církevní" ("tradice katolické církve". To opravdu není totéž.b

(2.) Porovnávání lollardského a husitského učení v jednotlivých bodech je provedeno precizně, se znalostí vybraných pramenných textů a literatury. Přece však se vůči němu dají vyslovit připomínky a klást některé otázky. Příkladem může být výklad o transsubstanciaci (s. 31-35). Jednak (2a) bychom se mohli ptát, kdo je vlastně reprezentantem "husitského" pojetí transsubstanciacie? Hus (byl ale Hus husita?), pražští mistři, nebo Mikuláš Biskupec (jeho Táborské vyznání víry z roku 1422 s předpodstatněním nepočítá) nebo Chelčický (je patrně blízký Viklefově remanenci). Jednak (2b) je vhodné pro porovnávání užít i další kritéria. Jde především o to, nakolik je zastávání či odmítání transsubstanciacie spojováno s názorem o spasitelnosti přijímání. A to navíc o spasitelnosti přijímání v rovině "svátostné" (*sacramentaliter*), nebo v rovině "duchovní" (*spiritualiter*), spasitelnosti pod jednou či pod obojí způsobou pro všechny? Konečně (2c) by také šlo sledovat, nakolik byla otázka transsubstanciacie v celku hlášané nauky ústřední či nikoli? V těchto otázkách by bylo možné navázat na studie Jana Hanáka, Vlastimila Kybala či Ferdinanda Hrejsy.

(3.) Při porovnávání nauky určitých náboženských hnutí by šlo navázat na již starší literaturu, která tato učení zčásti rozebírá a nabízí i kritéria k jejich porovnávání. Na mysli mám především Troeltschovy *Soziallehren*. V jejich prvním svazku je z Troeltschem zavedených hledisek rozebíráno jak Viklefovo učení, tak učení husitů. Nebylo by bez zajímavosti, kdybychom závěry Marcela Mojžiše porovnali s tím, jak vyznívá Troeltschův rozbor (Ernst TROELTSCH, *Die Soziallehren der christlichen Kirchen und Gruppen*, Tübingen 1912, poslední dotisk 1994, vyšel i anglický překlad).

Uvedené připomínky a otázky jsou však míněny především jako podněty k diskusi při ústní části obhajoby. Nikterak nemají snižovat kvalitu předložené práce. Tu *doporučuji* jednoznačně k *obhájení* a navrhuji hodnotit ji jako *výbornou*.

Jan Horský

15. května 2016